

KARŞILAŞTIRMALI SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNE BİR ÖRNEK: TÜRKİYE VE RUSYA SOSYAL BİLGİLER PROGRAMLARI

AN EXAMPLE FOR COMPARATIVE SOCIAL STUDIES TEACHING: TURKISH AND RUSSIA SOCIAL STUDIES CURRICULUMS

Osman AKHAN*
Aleksandr BABAEV**
Ali YALÇIN***

Öz

Bu araştırmanın amacı Rusya sosyal bilgiler öğretim programını tanıtarak Türkiye'deki sosyal bilgiler öğretim programı ile karşılaştırmasını yapmaktır. Bu çalışmada nitel araştırma kapsamında belge tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmanın verilerini 2016-2017 eğitim öğretim döneminde Türkiye'de ve Rusya'da okutulmakta olan sosyal bilgiler öğretim programları oluşturmaktadır. Belgesel tarama ile toplanmış olan veriler, betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler, araştırma kapsamında belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Her iki ülkenin programında Sosyal Bilgilerin amacı doğrultusunda etkin vatandaş yetiştirme amacı göze çarpmaktadır. İki ülkede de vatandaş yetiştirme noktasında milli kimliğe önem verilmekle birlikte bu durum Türkiye sosyal bilgiler programında daha net görülmektedir. Rusya programında ise Türkiye'ye göre daha evrensel bir vatandaş yetiştirmeyi amaç edinildiği şeklinde yorumlanabilir. Rusya programının içeriğinde toplumsal konular, hukuk konuları ve ulusal değerler gibi konular ağırlıklı olmakla birlikte tam olarak Türkiye sosyal bilgiler programına göre disiplinler arası bir program modelini yansıttığı söylenemez. Türkiye'de sosyal bilgiler programının hem disiplinler arası olduğunu hem de konu içeriği bakımından Rusya programına göre daha kapsamlı olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle Türkiye'de Sosyal Bilgiler programı birey ve topluma sıklıkla vurgu yaparak etkin ve üretken bir vatandaş modeli hedeflendiği söylenebilir. Rusya'da ise eğitimde hümanist yaklaşımı, evrensel ve insani değerleri, insan yaşamının ve sağlığının önceliğini ve kişiliğin özgür gelişimini benimsemiştir. Rusyanın eğitim hedeflerinin evrensel ve insani değerler üzerine kurulduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Karşılaştırmalı Eğitim, Öğretim Programı.

Abstract

This study aims to introduce the Russian social studies curriculum and make a comparison with the Turkish social studies curriculum. In this research, document review technique was used as a qualitative research data collection method. The data collected in the scope of this research are comprised of the social studies curricula applied in Turkey and Russia for the academic year of 2016-2017. The data collected through the document review technique were analyzed by utilizing the descriptive analysis method. The data obtained with the descriptive analysis were summarized and interpreted according to the themes identified as per the research. The striking common aspect of Social Studies in the curricula of both countries is that it aims to bring up active citizens. Importance is attached to national identity for raising citizens in both countries; however, this aspect comes more to the forefront in Turkey's social studies program. As for Russian program, it could be interpreted that they aim to raise more universal citizens when compared to Turkey. In the Russian program, social issues, law related issues and national values are given more weight; nevertheless, it cannot be said that it fully reflects an interdisciplinary program model as the one in Turkey. It is possible to say that the social studies program in Turkey is both interdisciplinary and is more comprehensive in terms of subject content as compared to that of Russian program. It can be concluded that especially in Turkey's social studies program, an active and productive citizen is targeted with a special focus on the individual and society. Whereas in Russian education, a humanist approach, universal and human values, the priority of human life and health as well as free development of the individual are internalized. Therefore, it would be safe to say that Russia's educational objectives are grounded upon the universal and human values.

Keywords: Social Studies, Comparative Education, Curriculum.

1. Giriş

Karşılaştırmalı eğitim, eğitimcileri ve halkı, eğitim alanındaki kuramsal temellerin ve pratik uygulamaların değişik ülkelerde nasıl olduğu konusunda duyarlı hale getirir. Böylece karşılaştırmalı eğitim sayesinde eğitimdeki alternatif yaklaşımlar hakkında bilgi sahibi olunabilir. Nitekim karşılaştırmalı eğitim, geçmişi ve bugünü anlamaya yardım ederken, gelecekteki eğitim sisteminin nasıl olabileceğini kestirmede önemli rol oynar (King, 1979; Noah, 1984, akt. Erdoğan, 2003). Ayrıca karşılaştırmalı eğitimin yapılması kendi eğitim sistemimizin anlamamızı sağlamanın yanı sıra, eğitim sistemlerinde de benzer problemlerin çözülmesi adına farklı ülkelerin sistemlerini incelememizi ve gelecekte de bu konuda önlemler almamıza yardımcı olur. Amaçları içinde en yaygın olanı, araştırılan ülke ile diğer ülkelerin eğitim sistemlerini anlamak; geliştirmek ve eğitim sistemlerinde, politikalarında ve uygulamalarında yenilikler yapmak; eğitimdeki değişikliklerin

* Öğr. Gör., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, osmanakhan@akdeniz.edu.tr

** Dr., Antalya Özel Moskova Millîlerarası Okulu Tarih Öğretmeni, babaevmail@gmail.com

*** Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Doktora Öğrencisi, alifuatyalcin35@gmail.com

sonuçlarını ve başarılarını tahmin etmek ve bu çabaların her birine yardımcı olacak kurumsal çerçeveler oluşturacak ilke ve yöntemler geliştirmektir (Aynal, 2012, 204-205).

Tarih boyunca, milletlerin ve devletlerin geleceğinin tayininde eğitim-öğretim faaliyetlerine büyük görevler yüklenmiştir. Eğitim-öğretim faaliyetleri bu görevleri çeşitli dersler aracılığıyla yerine getirmiştir. Amaçları arasında etkin, üretken, hak ve sorumluluklarını bilen, karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilen aktif insan tipleri ve iyi vatandaşlar yetiştirmek ideali bulunan sosyal bilgiler bu derslerden biridir (Akpınar ve Kaymakçı, 2012, 606). Sosyal bilgiler kavramı ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1892 yılında toplanan Milli Eğitim Konseyi tarafından ele alınmıştır. Bu konseyde milli toplum anlayışını oluşturmak üzere sosyal bilgiler dersi düzenlenmiştir. Dersin öğretim programı ise; tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinden oluşturulmuş ve toplumun gereksinimlerine göre içerik yapılandırılmıştır (Dönmez, 2003, 31-32). Zamanla Sosyal Bilgiler dersi Kanada, Finlandiya, Danimarka, Arjantin, Türkiye, Yeni Zelanda, İrlanda gibi ülkelerde de, farklı gerekçelerle, farklı sınıf seviyelerinde okutulmaya başlanan bir ders olmuştur (Yazıcı, 2009, 424).

Türkiye'de Sosyal Bilgilerin kronolojik gelişimine baktığımızda ise Cumhuriyetten günümüze Musahabat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye, Yurt Bilgisi, Toplum ve Ülke İncelemeleri ve Sosyal Bilgiler adlarında 2005 Sosyal Bilgiler programına kadar tarih- coğrafya ve vatandaşlık konuları çerçevesinde ilkökul ve ortaokullarda okutulan bir ders olarak görmekteyiz. 2005 Sosyal Bilgiler Programına ise sosyal bilimlerin çok disiplinli anlayışı öğrenme alanları olarak yansıtılmıştır. Böylece sosyal bilgiler günümüzde Türkiye'de, ilkökul ve ortaokul düzeyinde (4-7. sınıflar) okutulmakta olan ve tüm sosyal bilimleri yansıtan bir ders olarak yerini almıştır. Araştırmamız kapsamında karşılaştırmalı olarak vermeyi düşündüğümüz Rusya'da öncelikle eğitim sistemini tanıyarak, sosyal bilgiler eğitiminin nasıl verildiğine yer verilmiştir.

Bir ülkenin ulusal eğitim sisteminin oluşmasında ve değişmesinde rol oynayan ekonomik, dinsel ve siyasal unsurlar vardır. Bu unsurlar eğitim sistemini doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilir. Eski adıyla Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB), yeni adıyla Rusya Federasyonu, siyasal ve ekonomik yapısındaki radikal reformun eğitim sistemini de doğrudan etkilediği bir ülkedir. Rus eğitim sistemi, bölgesel farklılıkları gözetmeksizin ulusal amaçları ve yerel kimlikleri dengelemeyi ilke edinmiştir (Akarsu, 2005, 125).

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasında sonra Rusya Federasyonu'nun eğitim sisteminde önemli değişiklikler yapılmıştır. Sovyet döneminde, eğitim sisteminde merkezi yönetim hâkimdi ve devlet ideolojisi ulusal programın başlıca öğesiydi. 1990 sonrası uygulanan eğitim reformları, politik ideoloji ve politik eğitimin programlardan çıkarılmasına yoğunlaşmış ve öğrenme süreci pazar ekonomisinin ihtiyaçlarına uyumlu hale getirilmiştir. 1992 yılında kabul edilen Rusya Federasyonu Eğitim Kanunu'na göre eğitimin amaçları şöyledir. Bireylerin zihinsel, ahlaki, duygusal ve fiziksel yönden gelişmeleri için en uygun ortamı sağlamak, bireylere bilimsel bakış açısı kazandırmak, etnik kültürleri ve bölgesel kültürel gelenekleri korumak ve geliştirmek, eğitimde evrensel düzeyde başarıyı yakalamak, eğitim sistemini, bireysel özellikleri ve bireylerin kendilerini gerçekleştirebilecekleri şekilde yapılandırmaktır (Balcı, 2009, 488, 489).

Geniş bir coğrafyaya yayılmış olan Rusya Federasyonunun, tüm ülkenin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde, çeşitli programlar oluşturmaya çalıştığı görülmektedir. Böylelikle bireyler ihtiyaç ve yeteneklerine göre eğitim alacaklar, ülke de bölgesel farklılıklar doğrultusunda eğitilmiş insanları ile kalkınmasını daha etkili ve hızlı olarak yapabilecek, sosyo-ekonomik açıdan geçiş sürecini daha etkin ve verimli biçimde gerçekleştirebilecektir (Bucak, 2000). Rusya'da genel eğitimin amacı, genelde en uygun eğitim koşullarını ve kişiliğin zihinsel, ahlaki, duygusal ve fiziksel gelişimi için ortam sağlamak, bilimsel dünyaya bakış açısı kazandırmak; çeşitli bağımsız çalışma yöntemlerini kazandırmanın yanı sıra doğa, toplum, insanlar ve yaptıkları iş konularında bilgi edinmektir (Türkoğlu, 1998, 540). Öğretimde çocuğun kendi kendine çalışma gücü kazanmasına önem verilir. Amaç öğrencilerin genel kültür yönünden olduğu kadar sosyo-kültürel yönden de devamlı olarak gelişmeleridir. Bu doğrultuda ilköğretimin amacı, genel eğitim vermek, belli beceriler kazandırarak işgücünü piyasaya hazırlamaktır. Ortaöğretimin amacı kısaca çocuklara temel bilgileri ve sistematik anlamda pratik beceriler vermektir. Geniş bir temel kültür, sosyo-politik görüş ve belli bir iş alanında etkin olacak bireyleri yetiştirmektir (Demirel, 2000, 61). Uygulamalarda öğrencilerin ilgi alanlarına yönelik seçmeli derslere olanak sağlar. Matematik, fizik, felsefe, sanat ve ekonomi dersleri müfredatta ağırlıklı olarak verilmektedir. Rus eğitim sisteminde, hedefler genel olarak sosyal ve duyuşsal alan içindir. Fakat uygulamada ve sınavda bilişsel becerilerin öğretimi ve ölçümü ön plana çıkmaktadır (Akarsu, 2005, 78).

Rus eğitim sisteminin günümüzde uygulamada olan şeklini alması, uzun soluklu bir süreç neticesinde gerçekleşmiştir. 1990 öncesine kadar Rusya eğitim sisteminde Türkiye'de olduğu gibi merkezi yönetim ağırlık taşımaktaydı. Ancak 1990 sonrası kabul edilen eğitim kanunu ile eğitim sisteminin yapısında köklü değişiklikler yapılmış ve yerel yönetimlere özerklik tanınmıştır. Rusya'da eğitim sisteminde zorunlu eğitim süresi dokuz yıldır. Türkiye'de sadece zorunlu eğitim parasız olduğu halde, Rusya'da tüm düzeylerdeki devlet eğitim kurumlarında eğitim ücretsizdir. Rusya eğitim sisteminde öğrenciler ilköğretim okulunu bitirdikten

sonra yeteneklerine göre yönlendirilmekte, akademik çalışmalarda başarılı olamayan öğrenciler, mesleki ve teknik okullara devam etmektedirler. Bu da yükseköğretim kurumlarına girişte gereksiz yığılmaları önlemektedir. Rusya'nın birçok bölgesinde, özellikle zorunlu eğitim çağındaki öğrencilerin becerilerini geliştirecekleri ve zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirecekleri sanat, dil, müzik okulları, spor, satranç, dans ve moda tasarımı kulüpleri bulunmaktadır (Özey, Kılıç ve Ateş, 2013; Balci, 2009, 497).

Rusya'da öğrenciler 6, 7 yaşlarında ilkokula başlanmaktadır. İlkokul, dört yıldır ve amacı, çocuklara temel çalışma becerilerini kazandırmak ve hayat bilgisi vermektir. Çoğunlukla her bir sınıfa bir öğretmen ders verir. Beşinci sınıf, ortaokulun başlangıç sınıfıdır. Ortaokul 5 yıldır. Bu sınıfta dersler kendi alanlarında eğitim görmüş farklı öğretmenler tarafından verilir. Ortaokuldan sonra ise 2 yıl ortaöğretim dönemi gelmektedir. İlk 4 yıl Doğa ve Sosyal Bilimleri içeren haftada 2 saatlik dersleri vardır. 5 yıllık ortaokul kısmında ise yine haftada iki saat olan vatandaşlık konularını içeren sosyal bilgiler (toplum bilimi) dersi yer alır. Lise düzeyindeki 10. ve 11. sınıflarda da yine haftada iki saat olan sosyal bilgiler (toplum bilimi) dersi vardır. Temel eğitimdeki Sosyal Bilimler ile ilgili dersler şu şekildedir (Ercan ve Türk, 2010, 57; UNESCO, 2011). Tarih dersi 5-11 sınıflarda okutulur. Tarih dersi kapsamında Dünya Tarihi ve Rusya Tarihi (SSCB tarihi de dahil olmak üzere) okutulur. Vatandaşlık Bilgisi dersi 5. ve 7. sınıflar, Toplum Bilimi (Sosyal Bilgiler) dersi 6-11. sınıflarda okutulur.

Tablo 1: Türkiye ve Rusya'nın Öğretim Kademelerinde Verilen Sosyal Bilgiler Dersi veya Aynı Kapsama Giren Dersler

ÜLKE	İlkokul				Ortaokul					Ortaöğretim			
	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	
Türkiye (MEB, 2005)	Hayat Bilgisi			Sosyal Bilgiler	Sosyal Bilgiler			T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	Tarih Coğrafya	Tarih Coğrafya	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Coğrafya, Felsefe	Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Sanat Tarihi, Coğrafya	
Rusya (Rusya, 2004)	Doğa ve Sosyal Bilimler				Okulun kararına bırakılmış	Sosyal Bilgiler (Hukuk, Ekonomi ve Vatandaşlık içeriyor)					Yok		

Tablo 1'de yer alan verilere göre öncelikle ilkokul boyutuna bakıldığında, Türkiye programı 1-3. sınıfta sosyal bilgiler kapsamında yer alan hayat bilgisi dersinin öğretildiği görülmektedir. Rusya'da ise 1-4. sınıfı kapsayan doğa ve sosyal bilimler adlı dersin yer aldığı saptanmıştır. Ortaokul boyutunda, Türkiye'de 4-7. sınıfta sosyal bilgiler dersi öğretilmektedir. Rusya programında ise 5. sınıfta sosyal bilgiler dersini verme konusu okulların kararına bırakılmıştır. Rusya'da sosyal bilgiler dersi 6-11. sınıflarda "Hukuk, Ekonomi ve Vatandaşlık" içeriği ile yer almaktadır. Her iki ülkenin ortaöğretim boyutuna bakıldığında ise Türkiye'de 9-12. sınıflar ortaöğretimi kapsadığı görülmektedir. Rusya programında ise 10-11. sınıflar ortaöğretim kapsamında yer almaktadır. Rusya programında ortaöğretim 11. sınıfa kadar yer aldığı, Türkiye programında ise 12. sınıfın da yer aldığı saptanmıştır. Türkiye programında ortaöğretim kısmında öğretilen dersler; tarih, coğrafya, felsefe ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, çağdaş Türk ve dünya tarihi, sanat tarihi dersleridir. Rusya programına bakıldığında ise tarih, coğrafya, ekonomi, vatandaşlık ve kanun dersleri olduğu söylenilebilir. Özellikle Rusya programında dikkat çeken nokta hem ortaokulda öğretilen dersler hem de ortaöğretimde yer alan derslerin benzer olmasıdır (Rusya, 2004, 2010).

Karşılaştırmalı eğitimin birçok nedeni vardır. Farklı ülkelerin eğitim programlarını karşılaştırmak ve aynı zamanda kendi ülkemizin eğitim politikasını gözden geçirme olanağı sunar. Karşılaştırmalı eğitime ilişkin araştırmaya sebep olan birçok ilke bulunmaktadır. Bunlar evrenselleşme, tek merkezli eğitimden uzaklaşma, kendi sistemini daha iyi anlama, iletişim trafiği, ulaştırma ve kalıttır (Türkoğlu, 1998). Bu doğrultuda çalışmanın amacı Rusya Sosyal Bilgiler Öğretim Programı tanıtılarak Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Öğretim

Programı ile karşılaştırmasını yapmaktır. Bu sayede sosyal bilgiler öğretim programlarının evrensel boyutta karşılaştırması ve değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

2. Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma kapsamında belge tarama modeli kullanılmıştır. Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama denir. Belge tarama, belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Karasar, 2009).

Karşılaştırmalı araştırmalarda kullanılan değişik yaklaşımlar vardır. Bunlar yatay, dikey, problem çözüme, örnek olay, tanımlayıcı, açıklayıcı ve değerlendirici yaklaşımlardır. Bu araştırma “yatay ve tanımlayıcı yaklaşıma” uygun olarak hazırlanmıştır. Yatay yaklaşımda sistemlerin ayrı ayrı ve birlikte tüm unsurları incelenir. Bu unsurlar incelenirken araştırmanın yapıldığı döneme ait tüm unsurlar karşılaştırılır. Tanımlayıcı yaklaşımda konu ile ilgili literatür incelenir, eğitim sistemleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırılır (Türkoğlu,1998; Ültanır, 2000).

2.1. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak belge tarama kullanılmıştır. Bu araştırmanın verilerini 2016-2017 eğitim öğretim döneminde Türkiye’de ve Rusya’da okutulmakta olan sosyal bilgiler öğretim programları oluşturmaktadır. Toplanmış olan veriler, betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Verilerin toplanması ve analizinde şu aşamalar takip edilmiştir (Osmanoğlu ve Yıldırım, 2013): 1-Dokümanlara ulaşma, 2-Orijinalliğin kontrol edilmesi, 3-Dokümanları anlama, 4-Veriyi analiz etme, 5-Veriyi kullanma.

Araştırmada ilk aşamada Türkiye ve Rusya Sosyal Bilgiler Programları temin edilmiştir. Türkiye için, MEB tarafından (MEB, 2005ab) hazırlanan 2005 Sosyal Bilgiler Programı araştırma için kullanılmıştır. Rusya Sosyal Bilgiler Programı ise özel bir okulun tarih öğretmeni tarafından yardım alınarak, Rusya milli eğitim bakanlığı sitesinden temin edilmiştir. İkinci aşamada dokümanların orijinalliği, her iki ülkenin de milli eğitim bakanlığı resmi sitesinden temin edildiği için geçerli kabul edilmiştir. Üçüncü aşamada elde edilen Rusça dokümanların Türkçeye çevrilmesi için her iki dile hakim olan üç araştırmacıdan (Bu araştırmacıdan biri Antalya’da özel bir okulun tarih ve sosyal bilgiler öğretmenliğini yapmakta, diğerleri ise Akdeniz Üniversitesinde öğretim elemanıdır) yardım alınmıştır. Her üç araştırmacının çevirileri gerekli kontrol ve düzeltmeler sonrasında veri olarak kabul edilmiştir. Dördüncü aşamada ise mevcut dokümanlardan elde edilen veriler betimsel analize tabi tutulmuştur. Programların betimsel analizinde kullanılan temalar, literatürdeki benzer çalışmalar (Şeker, 2014; Öztürk ve Öztürk, 2013; Osmanoğlu ve Yıldırım, 2013; Merey, Kuş, Karatekin, 2012; Yazıcı, 2009), incelenen programların içerikleri ve uzman görüşü de alınarak; “hedeflerin karşılaştırılması, içerik karşılaştırılması, eğitim durumları karşılaştırılması, becerilerin karşılaştırılması, kazanımlarının karşılaştırılması” şeklinde belirlenmiştir.

3. Bulgular

3.1. Rusya ve Türkiye ilkökul Sosyal Bilgiler Programlarının, “hedef, içerik, eğitim durumu, beceri ve kazanım” açısından benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 2: İlkokul Sosyal Bilgiler / Doğa ve Sosyal Bilimler Programlarının Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Dünya ve kültürle ilgili daha renkli bir bakış açısı kazanır.✓ Dünya olayları, doğa ve sosyal objeler hakkındaki bilgileri geliştirme, sistematize etme ve derinleştirme şansı kazanır; doğa insan ve toplum hakkında temel pratik oryantasyon bilgi edinir, dünya, doğa, halk, kültür ve din hakkında bakış açısı değişir.✓ Vatanına, Rus halkına ve tarihine karşı gurur duygusu kazanır ve Rus ulusal kimliğinin oluşmasında rol oynayan etnik grup, milliyetçi, insancıl ve demokratik değerlere saygısı gelişir.✓ Çevresindeki Dünya, sosyal ve beşeri bilim alanlarında temel bilgi edinme; kendi yeteneklerini ortaya çıkarma, dünya olaylarını rahat kavrayabilme; toplumda yerini belirleme gibi faaliyetler kazanır.	<ul style="list-style-type: none">✓ Bireysel farklılıkları tanır ve kabul eder.✓ Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar✓ Sahip olduğu resmi kimlik belgelerindeki bilgileri analiz ederek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur.✓ Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.✓ Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak, Milli Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye’yi betimler.✓ Çeşitli yöntemlerle çevresindeki herhangi bir nesnenin kendisine göre bulunduğu yönü bulur.✓ Çevresinde gördüklerini şekil ve semalarla anlatır.✓ Kullandığı teknolojik ürünlerin zaman içindeki gelişimini kavrar.✓ Teknolojik ürünlerin hayatımızda ve çevremizde yaptığı değişiklikleri dikkate alarak geçmişle bugünü karşılaştırır.✓ İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları

<ul style="list-style-type: none">✓ Doğa ve toplum hakkında yeni öğrenme becerileri kavrar, yeteneklerini geliştirecek deneyler uygular, çevrede sebep sonuç ilişkilerini değerlendirir ve gelişmekte olan dünyada adaptasyon yeteneklerini geliştirir.✓ BİT (Bilgi İletişim Teknolojileri) araçlarını kullanma, internet ve çeşitli kaynaklardan bilgi araştırma, mesajları metin, ses ve video halinde hazırlama ve sunum yapma yeteneklerini geliştirir;✓ Basit laboratuvar ekipmanları ve aletleri kullanarak çevrede basit deneyler yapacak; gözlemler ve deneyler sırasında talimatlar ve güvenlik düzenlemelerine uyacak✓ Bilgi araştırma, sorulara cevap verme, açıklama yapma, kendine özgü sözlü ve ya yazılı ifadeler oluşturma gibi yeteneklerini geliştirecek✓ İnsan ve toplum ilişkilerini belirleme ve bu ilişkilerin doğa objeleri, sağlık ve insanın güvenliğine olan etkisini bulma yeteneklerine sahip olacak✓ Rusya Federasyonunun devlet sembollerini tanıyacak, haritada Rusya federasyonunun başkenti olan Moskova'yı ve kendi yaşadığı yeri rahatça bulabilecek✓ İnsan ve toplum hakkında doğru bilgi elde etmek için doğru kaynaklar kullanacak✓ Sosyal gruplarla olan bağlantının farkında olmak✓ Geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman arasındaki ayrımı bilecek; öğrendiği tarihsel olayların zamanını bilecek.	<p>sosyal örgüt, resmî kurum ve grupları fark eder.</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.✓ Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar.✓ Bireylerin rolleri açısından sivil toplum kuruluşlarını resmî kurum ve kuruluşlarla karşılaştırır.✓ Kendisi ile çevresindeki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşime örnekler verir.✓ Sahip olduğu resmî kimlik belgelerindeki bilgileri analiz ederek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
--	--

Tablo 2'de yer alan verilere bakıldığında, Rusya'da ilkökul Sosyal Bilgiler programı kapsamına giren ders "doğa ve sosyal bilimler" adlı bir derstir. Aynı Türkiye'deki hayat bilgisi dersi gibi temel yaşam bilgileriyle ilgilidir. Özellikle kazanımları Türkiye'de 4-5. sınıf sosyal bilgiler programıyla örtüştüğü söylenilebilir. Tablo 1'e bakıldığında Rusya'nın "doğa ve sosyal bilimler" programı öğrencinin kendisini keşfetmesi, toplumu ve sonrada dünya milletiyle entegre olabilecek bir anlayışla oluşturulduğu görülmektedir. Bu da Türkiye'deki programda yer alan yakından uzağa ilkesiyle benzer olduğu söylenilebilir. Doğa ve sosyal bilimler programı kapsamında vurgulanan temalara bakıldığında; bireyin toplumla bütünleşmesi yani sosyalleşmesi, temel araştırma ve problem becerilerinin geliştirilmesi. Milli kimlik, çeşitli kültürel öğe tanımlanması, geçmişle gelecek arasında bağ kurma, doğa, çevre ve insan arasında ilişki kurma, temel teknoloji gelişmelerinden faydalanma gibi kazanımlarında vurgulanan temalara örnek gösterilebilir. Türkiye'deki programla karşılaştırdığında ilkökul hayat bilgisiyle ilişkilendirilebilir. Ayrıca her iki programda da doğa, çevre ve toplum ile ilgili konuların ortak olduğu söylenilebilir. Bu bağlamda 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programı kazanımlarında benzer olduğu düşünülen temalara bakıldığında, birey ve toplumu anlama, kurumlarla etkileşim, sosyalleşme, sahip olduğu kimlik, kültürel öğeler, çeşitli yöntem ve tekniklerin kullanımı, teknolojiyi anlama ve geçmişle gelecek arasında bağ kurma, çevredeki olaylara duyarlılık oluşturma ve roller gibi ortak vurgulanan temalar olduğu görülmektedir. Burada dikkat çeken nokta iki ülkenin ilkökul programının temel kazanımlarının, benzer niteliklere sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak Türkiye'deki sosyal bilgiler programında yer alan 'Üretim, Dağıtım ve Tüketim' adlı öğrenme alanıyla benzer bir kazanıma rastlanılmamıştır. Rusya programı, Türkiye programına göre daha evrensel içerikli konular yer almakla birlikte ulusal kimliğe yönelik konulara da temas edildiği söylenilebilir. Ayrıca Türkiye programı, Rusya'dan farklı olarak daha çok kültürel öğelere vurgu yapmıştır. Kısaca iki programında öğrenciyi hayata hazırlamak için önce temel yaşam ihtiyaçlarına önem verdiği söylenilebilir.

Tablo 3: 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi veya Aynı Kapsama Giren Derslerin Programlarında Hedeflerin Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Sosyal olgunlaşma döneminde bireyin gelişiminde gereken koşulların oluşması, kişiliğin bilişsel ilgilerini, sosyal bilgileri algılanma sürecinde kritik düşünme yeteneğinin oluşması, hayat pozisyonunu ortaya çıkarmak✓ Gençlerde Rus ulusal kimliğini, vatanseverliğini kişisel sorumluluğun sosyal normlara karşı saygı gösterme eğitimi oluşturmak✓ Öğrencilerin toplumdaki sosyal gelişmelere adaptasyonu sağlamak için gerekli olan bilimsel bilginin, okuryazarlık düzeyinde öğretilmesi✓ Öğrencilerin gençlik dönemine özgü temel sosyal rolleri içerisinde pratik, bilişsel ve iletişimsel becerilerin geliştirmek✓ Sosyal ilişkiler alanında örnek problemleri çözmek için öğrencilerde edinilen bilginin uygulama deneyimini oluşturmak.	<ul style="list-style-type: none">✓ Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.✓ Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.✓ Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.✓ Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.✓ Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlaki gözetir.✓ Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.

Tablo 3'te yer alan veriler incelendiğinde; her iki ülke, yetiştirdiği bireylerin toplum içerisinde katılımcı bir yapıda olmasını hedeflemektedir. Türkiye'nin sosyal bilgiler öğretim programı, Rusya'ya oranla bilimsel düşünme ve bununla ilgili konulara daha fazla vurgu yapıldığı söylenilebilir. Her iki ülke' de yetiştirmek istediği bireylerde milli bir kimlik oluşturmayı hedeflese de Rusya, daha çok toplumsal normlar ile uyumlu bireyler yetiştirme eğilimindeyken, Türkiye'de ulusal kimliğe bağlı bireyler yetiştirme hedefine daha fazla vurgu yapıldığı söylenilebilir. Rusya programında da anlaşıldığı gibi sosyal alanda uygulama eğitimi önemli olduğu görülmektedir. Türkiye ve Rusya'nın öğretim programlarında, bilimsel bilgi ve teknolojik gelişmeler, toplumsal ilişkiler, bireyin fiziksel, duygusal ve kişilik özellikleri ile iletişim becerileri gibi benzer konulara vurgu yapıldığı söylenilebilir.

3.2. Rusya ve Türkiye 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programlarının İçerik Açısından Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Tablo 4: 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Programlarında İçerik Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Öğrenciler toplumun varoluşunu ve insanlığın geçtiği tarihi basamakların, daha önce meydana gelen tarihi olayların temelinde tanınması✓ İnsan, toplum ve doğa arasındaki ilişkiyi anlamak✓ Öğrencilerin varoluş ve sosyal yaşam alanının 4 temel tezahürü olan; ekonomi, sosyal, siyasi, hukuki ve manevi hayatı tanınması✓ Çocuğa modern toplumdaki yerini, aile, arkadaş, yaşıt ve öğretmenler ile ilişkisini göstermek	<ul style="list-style-type: none">✓ Öğrencilere bu sınıfta "İnsanlar, yerler ve Çevreler" öğrenme alanı çerçevesinde genel olarak dünya, daha sonra ülkemiz; insan, yer ve çevre etkileşimi konum, iklim, yerleşme, nüfus ve göç kavramları çerçevesinde verilecektir. Bu süreç değişim ve sürekliliği vurgulamak amacıyla tarihsel süreçle de ilişkilendirilerek zenginleştirilecektir.✓ Öğrenciler bu sınıfta günümüz Türk ekonomisinin yapısı, özellikleri ve ekonomiyi etkileyen faktörler hakkında bilgi sahibi olurlar. Ülke kaynaklarının farkına varılarak ülkemizdeki ekonomiyi geliştirmek için neler yapılması gerektiği üzerinde düşünmeleri amaçlanmaktadır. Devletin doğal kaynakları ve vergileri nasıl kullandığı değerlendirilecektir.✓ Demokrasinin temel ilkelerinden hareketle farklı yönetim biçimlerini tanıy ve karşılaştırılır. Toplumsal düzenin nasıl sağlandığını ve korunduğunu anlayarak yönetimi etkilemek için hangi demokratik yolların olduğunu kavrarlar.✓ Kural ve kurlsızlık kavramı üzerinde düşünerek kurallara neden gereksinim duyulduğunu ve kurallara uyulmadığı durumlarda ortaya çıkabilecek toplumsal kargaşa ile ilgili fikir sahibi olurlar. Anayasanın hazırlanmasında izlenen süreci, yasaların gereğini ve önemini kavrarlar.✓ Öğrenciler Türk kültürünü oluşturan unsurları ve bunların tarihsel kökenlerini inceleme fırsatı bulacaklardır. Ayrıca milli bilincin oluşmasında önemli bir yere sahip olan kültürel unsurları ve gelişim süreçlerini kavrayarak, kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi konusunda duyarlılık kazanırlar.✓ Öğrenciler, kültürel ve estetik değerleri algılayarak; kültürle ilgili olarak geçmişle günümüzü karşılaştırırlar. Kültürün zamana ve mekâna göre değiştiğini kavrarlar.✓ Öğrenciler bu sınıfta "Birey ve Toplum" öğrenme alanı çerçevesinde edindiği kazanımlar sonunda, kişisel ve sosyal yeterliliklerini tanıyan, yeniliklere açık, etkili iletişim kurabilen, sorumluluk alabilen, başkalarına saygılı, işbirliğine açık ve kendine güvenen birey olarak yetişmesi esas alınmıştır.✓ Bütün dünyayı ilgilendiren ekonomi, siyaset, ekoloji, güvenlik ve sağlık gibi alanlarda yaşanan sorunların sebepleri ve çözümleri ile ilgili fikir geliştirirler.

Tablo 4'te yer alan verilere göre; iki programda da bireyin toplumsal hayatı ve toplumların varoluşu ile ilgili konuların yer aldığı görülmektedir. Rusya'nın program içeriği daha çok toplumsal ilişki üzerinde şekillenmiştir. Türkiye'de ki sosyal bilgiler programında ise birey ve toplum konularıyla birlikte kültürel öğelere de vurgu yapıldığı görülmektedir. Ayrıca Türkiye'nin 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında, milli bilinç ve Türk kültürü konularına değinildiği söylenilebilir. Rusya'nın programında, öğrencinin toplumsal yaşamı, "ekonomi, sosyal, hukuk, siyasi ve manevi hayatı" adlı dört temel alanda şekillendiği söylenilebilir. Bu dört alan öğrencinin modern çağda, toplumsal alanda önemli becerileri kazandırma adına oluşturulduğu söylenilebilir. Türkiye'de de öğrenci; işbirliği, saygı, kültürel miras, sorumluluk gibi toplumsallaşma adına önemli görülen konularda, temel değer ve becerileri kazanma noktasında, son derece önemlidir. Kısaca her iki programda, ortak olan konular olmakla birlikte programın içeriğinde, bazı farklılıkların da olduğu görülmektedir.

3.3. Rusya ve Türkiye 7. sınıf Sosyal Bilgiler Programlarının İçerik Açısından Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Tablo 5: 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programlarında İçerik Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Ergenlik döneminin özelliği, sorumlulukları ve ergenlik döneminde yaşanan sorunların çözülmesi✓ Ergenin özgüveni✓ Ergenin yaşam tarzı✓ Ergenin kanuna bakış açısı✓ Ergenin sosyal alanlarda hayatı	<ul style="list-style-type: none">✓ Sınıfta mesleklerden hangisini tercih edeceği konusunda öğrenci karar vererek geçici bir tercihte bulunması amaçlanmaktadır.✓ Bireyin kişisel gelişimi ve sosyal çevrenin bu gelişime etkisinin değerlendirilmeye çalışıldığı Birey ve Toplum öğrenme alanı çerçevesinde öğrenci çok boyutlu düşünmektedir. Çevresinde meydana gelen olayları birçok nedenle açıklayabilmeyi, bilimsel ve nesnel verilere dayalı olgularla kişisel görüş veya düşünceler arasında ayırım yapabilmeyi, sosyal bilimcilerin kullandığı bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak araştırma yapmayı, çevresiyle etkili iletişim kurmayı ve tüm bunların etkin vatandaş olmanın temel gereksinimleri olduğunu öğrenirler.✓ Kural ve kuralsızlık kavramı üzerinde düşünerek kurallara neden gereksinim duyulduğunu ve kurallara uyulmadığı durumlarda ortaya çıkabilecek toplumsal kargaşa ile ilgili fikir sahibi olurlar. Anayasanın hazırlanmasında izlenen süreci, yasaların gereğini ve önemini kavrarlar.✓ Toplumsal düzenin nasıl sağlandığını ve korunduğunu anlayarak yönetimi etkilemek için hangi demokratik yolların olduğunu kavrarlar.

Tablo 5'te yer alan verilere göre; Rusya'nın 7. sınıf programı, öğrencinin bulunduğu gelişim evresi göz önünde bulundurularak daha çok ergenlik dönemine vurgu yapıldığı görülmektedir. Rusya programında, özellikle ergenin, sorunları, yaşam tarzı, özgüveni ve sosyal hayatına vurgu yapıldığı söylenilebilir. Türkiye programında ise bireyin kişisel gelişimi ve toplumsal hayatı, kurallara uyma, çok boyutlu düşünme, çevreyle etkili iletişim ve etkin vatandaş adlı konulara temas ettiği saptanmıştır. Aslında her iki programda da bireyin içinde bulunduğu toplumu anlamasına ve ona uyum sağlamasına katkı sunduğu söylenilebilir. Böylece, Rusya ve Türkiye'nin 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programlarında, öğrencinin kendisini bir birey olarak tanımasına yardımcı olmak ve böylece kişinin toplumsal bir kişilik kazanmasına destek olabilecek bir içerik olduğu söylenilebilir. Rusya programında dikkat çeken nokta öğrencinin meslek seçimine vurgu yapmamasıdır. Ayrıca bilimsel düşünme becerilerine de temas edilmediği saptanmıştır. Ancak Türkiye programında hem meslek seçimine hem de bilimsel düşünce ve araştırma becerilerine vurgu yapıldığı tespit edilmiştir.

3.4. Rusya ve Türkiye 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Programlarının eğitim durumları açısından arasındaki benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 6: 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programlarında Eğitim Durumlarının Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Öğrencilerde farklı kaynaklardan sosyal bilgilerde veri toplama yeteneğinin öğretilmesi✓ Hayatta örnek durumlarından pratik ve bilim problemlerini çözüme yeteneğinin geliştirilmesi✓ Kendi davranışlarını ve hareketlerini, insanların davranışlarıyla kanun açısından karşılaştırıp değerlendirme yeteneğinin geliştirilmesi✓ Medya ve kitaplarda yer alan konular üzerine pratik çalışma sisteminin uygulanması	<ul style="list-style-type: none">✓ Öğrenciler bu öğrenme alanında, 6. ve 7. sınıfta çok boyutlu düşünmeyi, çevresinde meydana gelen olayları birçok nedenle açıklayabilmeyi, bilimsel ve nesnel verilere dayalı olgularla kişisel görüş veya düşünceler arasında ayırım yapabilmektir. Sosyal bilimcilerin kullandığı bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak araştırma yapmayı, çevresiyle etkili iletişim kurmayı ve tüm bunların etkin vatandaş olmanın temel gereksinimleri olduğunu öğrenirler.✓ Sosyal bilimlerin alt disiplinlerinin de günlük ve toplumsal yaşam üzerindeki pratik bazı sonuç ve etkilerini kavrayarak 21. yüzyılda bilim ve teknolojiye bazı gelişmelerden hareketle gelecekteki yaşamla ilgili olarak ortaya çıkabilecek yeni konular

	<p>hakkında fikir yürütmeleri istenecektir.</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.✓ Kural ve kuralsızlık kavramı üzerinde düşünerek kurallara neden gereksinim duyulduğunu ve kurallara uyulmadığı durumlarda ortaya çıkabilecek toplumsal kargaşa ile ilgili fikir sahibi olurlar. Anayasanın hazırlanmasında izlenen süreci, yasaların gereğini ve önemini kavrarlar.
--	--

Tablo 6'da yer alan verilere göre; Rusya ve Türkiye 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının eğitim durumlarında yer alan bilgiler, benzer yanları bulunmakla birlikte bazı farklılıklara da sahip olduğu görülmektedir. Rusya programında, öğrencilerin farklı kaynakları araştırıp bunları etkin bir şekilde kullanmayı desteklemektedir. Böylece öğrenci bilgiyi kendi kendine araştırarak bunu pratik bir şekilde hayatına entegre etmeyi öğrenmektedir. Aynı zamanda birey, devletini ve toplumu tanıyarak bu sayede kendi becerisiyle topluma uyumlu ve etkin bir vatandaş olmasına olanak sağladığı söylenilebilir. Türkiye programına bakıldığında, bireyin kendisini ve toplumu tanımasına olanak sağladığı gibi, okulda öğrendiği bilgilere dayalı olarak çok boyutlu düşünebilme ve yorumlayabilme kabiliyeti kazandırıp ileriye dönük fikirler ortaya koyabilmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca Türkiye sosyal bilgiler öğretim programında, öğrencinin hukuk kurallarının herkes için temel bağlayıcı olduğunu, yasaların gerekliliği ve önemini kavramakla birlikte devlete ve millete bağlı bireyler olarak yetiştirme hedefi taşıdığı söylenilebilir.

3.5. Rusya ve Türkiye 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Programlarının beceriler açısından arasındaki benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 7: 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programlarında Becerilerin Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Ergenlerin örnek sosyal rollerini tam olarak uygulaması✓ Güncel, toplumsal olayları ve süreçlerinin ortak oryantasyonu uyum becerisi✓ İnsanların belli davranışlarının hukuki ve manevi özelliklerinin değerlendirilmesi✓ Vatandaşlık ve insan haklarının öğrenilmesi ve korunması✓ Sosyal Bilgilerin temel analizinin yapılması ve kullanılması	<ul style="list-style-type: none">✓ Sosyal Katılım Becerisi✓ Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi✓ Karar Verme Becerisi✓ Eleştirel Düşünme Becerisi✓ Yaratıcı Düşünme Becerisi✓ İletişim Becerisi✓ Araştırma Becerisi✓ Problem Çözme Becerisi✓ Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi✓ Girişimcilik Becerisi✓ Gözlem Becerisi✓ Mekânı Algılama Becerisi✓ Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi✓ Empati Becerisi

Tablo 7'de yer alan verilere göre; Rusya programında öğrencinin kendisini ailede, okulda ve toplumda konumlandırabilmesini sağlayarak toplumsal olayları anlayabilme ve ona uyma becerilerinin kazanmasını hedeflediği söylenilebilir. Ayrıca güncel olayları anlama ve yorumlama becerisini kazandırma, sosyal bilgileri analiz yapma becerisini kazanma gibi temalara vurgu yapıldığı söylenilebilir. Aslında Rusya programında bu becerilerle bireyin etkin bir vatandaş olabilmesi ve bu doğrultuda hukuki, etik ve sosyal bilimlerin temel becerilerini kavrayabilmesi amaçlanmıştır. Türkiye programında ki becerilerin Rusya programında yer alan becerilerden daha kapsamlı olduğu söylenilebilir. Özellikle, öğrencinin araştırma, gözlem gibi yollarla bilgi edinebilmesini, böylece sosyal hayatta var olabilmeyi ve toplumu oluşturan diğer bireyler ile etkin bir şekilde iletişim kurabilmeyi amaçlandığı görülmektedir. Bu bağlamda öğrencinin yaşadığı çevreyi ve zamanı anlayabilmesini, araştırma ve problem çözme gibi becerileri kazanması amaçlanmıştır.

3.6. Rusya ve Türkiye 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Programlarının kazanımlar açısından arasındaki benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 8: 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programlarında Kazanımlarının Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
Bilmek, Anlamak: <ul style="list-style-type: none">✓ İnsanın sosyal özelliklerini ve diğer insanlarla ilişkisini bilir.✓ İnsanların ortak yaşam alanı olarak toplumun özünü kavrar.✓ Toplum hayatının özelliklerini bilir.✓ Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve sosyal normların içeriği ve tanımını bilir. Yapabilmek: <ul style="list-style-type: none">✓ Toplumun Temel özelliklerinden yola çıkarak, insanın toplum içerisindeki sosyal rollerini tanımlar.✓ Sosyal konuları, toplum ve insan ile karşılaştırarak ortak özelliklerini ve farklarını ortaya çıkarır.✓ Öğrenilmiş sosyal konuların ilişkilerini anlatarak insan toplum, doğa ve sosyal hayat konularını bilir.✓ Sosyal nesnelerin ve sosyal ilişkileri yansıtan çeşitli düzeyde çalışan insanlara örnek verir.✓ Öğrenilen konu çerçevesinde insanın çeşitli çalışma alanlarında örnek durumlarını yansıtan problemleri bilişsel ve pratik olarak çözümlenebilir.✓ Çeşitli kaynaklardan belirlenen konuyla ilgili sosyal bilgi toplamak (medya kaynakları, eğitim metni ve diğer güvenilir kaynaklar) Sosyal Bilgilerde kanıt ve görüşleri ayırt etmek.	<ul style="list-style-type: none">✓ İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder.✓ Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumları ilişkilendirir.✓ İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları sosyal örgüt, resmi kurum ve grupları fark eder.✓ İçinde bulunduğu gruplar ile gruplara ait rolleri ilişkilendirir. 5. Sınıf Toplumsal yaşamı düzenleyen yasaların varlığını ve önemini fark eder.✓ Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.✓ Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir.✓ Kendisi ile çevresindeki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşime örnekler verir✓ İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları sosyal örgüt, resmi kurum ve grupları fark eder.✓ Yakın çevresindeki bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu fark eder.✓ Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.

Tablo 8' de yer alan bilgilere göre; Rusya'nın 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programının hedefleri, becerileri ve kazanımlarının benzer olduğu saptanmıştır. Rusya'nın programında hedeflerde genelde öğrencinin gelişimi göz önünde bulundurularak oluşturulduğu söylenilebilir. Özellikle 6-7. sınıf hedeflerinde, öğrencinin sosyalleşmesi, olgunlaşması, gençlik ilişkileri gibi ergenlik döneminin başlangıcı olduğu düşünülen konuları, programa yansıtıldığı söylenilebilir. Rusya programında, Rus kültürü ve öğrencinin toplum içerisindeki rolü gibi konulara da vurgu yapıldığını görmekteyiz. Kazanım içerikleri; birey, toplum, ekonomi, medeniyet ve kültür konuları etrafında şekillendiği söylenilebilir. Türkiye'deki sosyal bilgiler programına bakıldığında ise hedeflerin aynı Rusya da olduğu gibi öğrencinin gelişimsel özelliklerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Hedeflerde öğrencilerin bilimsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi, toplum içinde aktif vatandaşlık niteliklerine sahip birer birey olmalarına vurgu yapılmıştır. Özellikle Türkiye programında vatandaşlık anlayışına sıkça vurgu yapılmasına rağmen Rusya programında ise toplum ve bireye vurgu yapıldığını söylenilebilir. Rusya'nın programında bireyin bulunduğu gelişimsel dönemden dolayı programın içeriği beceriler ve kazanımlar bu doğrultuda oluşturulmuştur. Türkiye de program tema ve öğrenme alanları etrafında şekillenmiştir. Özellikle Rus programına göre daha sistemli ve aşamalı olduğu görülmektedir. Her iki ülkenin programında, benzer kazanımlar olduğu görülmektedir. Özellikle bireyin ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda kazandırılması gereken nitelikler, öğrencinin *örnekler doğrultusunda problemlere çözüm üretmesi, toplumsal ve grup rolleri* gibi kazanım temaları benzer olduğu görülmektedir. Kısaca Türkiye ve Rusya sosyal bilgiler öğretim programlarındaki kazanımlara bakıldığında, her iki ülkenin de bireyin sosyal hayat içerisinde yaşadığı toplumla uyumlu, hak ve sorumluluklarını bilen etkin vatandaş olmayı hedeflediği söylenilebilir.

3.7. Rusya 8. ve 9. sınıf Sosyal Bilgiler Programının, Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarıyla hedefler açısından arasındaki benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 9: Rusya 8. ve 9. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Hedeflerin Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarındaki Hedeflerle Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Bireyin sosyal olgunlaşma sürecinde kişiliğin gelişmesi ve kişiliğin bilişsel çıkarları, sosyal bilgi algılama sürecinde eleştirel düşünme ve öz konumunu belirleme; ahlaki ve hukuki değerleri, ekonomik alanında düşünme yeteneğinin geliştirmek ve öz yeterlilik ile kendini gerçekleştirme yeteneklerinin ortaya çıkartmak.✓ Rus ulusal kimliği benimsemiş ve vatandaşlık	<ul style="list-style-type: none">✓ Özgür, bağımsız, hoşgörülü, barıştan yana ve kendine güvenen bir birey olarak demokratik ve adaletli bir toplumun oluşmasına katkı sağlamak✓ Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak temel hak ve özgürlüklerini kullanarak sorumluluklarını yerine getirmeleri✓ Etkin, sorumlu ve demokratik bir vatandaş olarak toplumsal yaşamın geliştirilmesi ve güçlenmesinde rol almaları

<p>sorumluluk bilincini kavratmak, sosyal normlara saygı gösterme eğitimi: Rusya Federasyonu Anayasasında yer alan insani ve demografik değerlere bağlılığı geliştirmek</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Sosyal adaptasyon için gerekli olan işlevsel okuryazarlık düzeyinde olan bilgi sisteminin algılanması: toplumun temel sosyal rolleri, toplum tarafından olumlu algılanan ve sosyal ortamında kolay sosyal etkileşim sağlayan kişilik özelliklerin, insanın iş hayatına yansıtılması, toplumsal ilişkileri düzenleme yöntemleri, insan ve sivil hakların koruma mekanizmasının algılanmasını sağlamak✓ Ergenlik çağına özel, sosyal roller, bilişsel, iletişimsel ve pratik faaliyetleri öğretmek.✓ Elde edilen bilgiler ile sosyal ilişkiler alanı, ekonomik-sivil, kişilerarası ilişkiler, farklı yeteneklerini çıkartmak.	<ul style="list-style-type: none">✓ Demokrasi bilincine sahip bir birey olarak, demokratik tutum ve davranışlar geliştirerek demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak benimsemeleri✓ İnsanlığın bir parçası olduğu bilinci ile ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konularda duyarlılık göstermeleri✓ Demokratik katılımın ve demokratik yaşamın önemine inanarak kişisel ve toplumsal sorunların çözümüne katkı sunmaları✓ Barış, hoşgörü, karşılıklı anlayış, demokrasi ve insan hakları gibi temel değerlerin önemini kavratarak bunların korunması ve geliştirilmesi konusunda duyarlı olmalarını sağlamak✓ Türk milletinin dünya kültür ve uygarlığının gelişmesindeki yerini ve insanlığa hizmetlerini kavratmak
---	--

Tablo 9’da verilen bilgilere göre; Rusya programında, bireyin kavrama ve düşünme gibi becerileri edinip kendini gerçekleştirebilmesi hedeflendiği söylenilebilir. Ayrıca Rus kimliğini edinmiş ve benimsemiş, anayasaya ve topluma bağlı bireyler yetiştirme amacı da taşıdığı görülmektedir. Rus programında vurgulanan temalar; öğrencinin kişiliği, öz yeterlilik, eleştirel düşünme, ulus kimliği, vatandaşlık, sorumluluk bilinci gibi konulara vurgu yapıldığı saptanmıştır. Türkiye’deki programda, adaletli, özgüveni yüksek, devletine ve onun yasalarına bağlı, hak ve sorumluluklarının bilincinde, demokratik normları bilen ve uygulayan, topluma ve dünyaya faydalı bireyler yetiştirmeyi hedeflendiği söylenilebilir. Türk programında yer alan konulara bakıldığında, adalet, barış, sorumluluklarını bilen, demokratik değerler, hoşgörü, milli kültür gibi temalara değinildiği söylenilebilir. Türk programında dikkat çeken nokta, konu içeriğinde değerlerin ağırlıkta olmasıdır. Rusya programında değerler bulunmakla birlikte bireyin daha çok toplumsal anlamda kişilik kazandırılmak istendiği görülmektedir.

3.8. Rusya 8. ve 9. sınıf Sosyal Bilgiler Programının, Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Programlarıyla içerik açısından arasındaki benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 10: Rusya 8. ve 9. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki İçeriğin Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Programlarındaki İçerikle Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Sosyal Bilimlerin temel eğitim içeriği; eğitimin temel nesnelere yansıtan toplumun temel düzeyleri, toplumda insan ve toplumun temel hukuki konularını ele alınarak oluşturmak.✓ Bilginin yanı sıra programın önemli unsurları olan, sosyal beceri ve yetenek, ahlaki norm ve insani değerler; yasal davranışların altında yatan hukuki normlar✓ Sosyal Bilgiler ders içeriğinin önemli unsurları, sosyal bilgiler ile ilgili kaynaklarla çalışan bilimsel ve pratik deneyimler✓ Örnek sosyal bilgiler eğitiminde, iletişimin öğrenme süreci ve sosyal pratikte proje deneyimini yansıtan bilişsel ve uygulamalı problemlerin çözüm ile ilgili konular✓ Toplumun siyasi hayatının devletin özü ve kökeni, siyasi gücün türleri ve şekli, toplumda yönetim şekilleri, siyasi rejimler, sivil toplum ve hukuki devlet, siyasi partilerin şekli oluşturuluyor.✓ Öğrencileri, insan hakları ve görevleri, kanun önünde sorumluluğu, kanun ihlalinin nedenleri ile tanıştırmak. Hukuk ve adalet insanların günlük hayatını oluşturan ve her birimiz için var olan sosyal normlardır.✓ Kültür, din, sanat, eğitim kavramları ile tanışma, manevi değerler ve kültürel gelenekler sürecini göstermek.	<ul style="list-style-type: none">✓ Her İnsan Değerlidir adlı birinci temada, insan haklarıyla ilgili uluslararası belgelerde yer alan insanın değeri ve onurunun korunması, insani değerlerin korunması ve geliştirilmesi, bireysel farklılıklar ve bu farklılıkların birlikte yaşamak için gerekliliğine yer verilmektedir.✓ Demokrasi kültürü temasında, demokrasi ve demokratik tutumlar vurgulanmakta, demokrasinin “insan” a yaptığı vurgunun yanı sıra demokratik vatandaşlığın gerekleri, her türlü ayrımcılığın fark edilmesi ve ayrımcılıkla mücadele, diyalog ve etkili iletişimin birlikte yaşama için gerekliliği✓ Hak ve Özgürlüklerimiz temasında, insan hak ve özgürlükleri vurgulanmaktadır. Hak ve özgürlükleri koruma ve geliştirme, bu konuda sivil toplum kuruluşlarının rolü ve önemi kavrama, demokrasi ile hak ve özgürlüklerin kullanılmasında ilişkiliyi fark edebilme, demokratik hak arama yollarını kullanma, hak ve özgürlüklerin ihlallerinde demokratik çözüm önerileri getirme gibi beceriler hedeflenmiştir.✓ Görev ve Sorumluluklarımız adlı son temada ise birlikte yaşam alanlarının demokratikleşmesinde bireylere düşen görev ve sorumluluklar ön plana çıkarılmıştır. Belirtilen görev ve sorumluluklarla, insan yaşam ve onuruna saygı duyulması ile ülkenin birlik ve bütünlüğünün korunup geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Tablo 10’da verilen bilgilere bakıldığında, Rusya programında, daha çok bireyin sosyal ve ahlaki normlara uygun olarak yetişmesi ve hukuka bağlılığının artması yönünde bir içeriğe sahip olduğu söylenilebilir. Rus programında, 8-9. sınıflardaki konu içeriğinde hak ve sorumluluklara daha fazla yer verildiği, ayrıca sosyal bilimlere ait konu içeriklerine vurgu yapılarak disiplinler arası bir bütünlüğe sahip olduğu saptanmıştır. Programda dikkat çeken nokta, kavram öğretiminin olmasının yanı sıra kültürel temalara da vurgu yapılmasıdır. Türkiye’deki programa bakıldığında, insan hak ve özgürlüklerine vurgu yapmakla birlikte demokrasi kültürü ve demokratik değerleri kavramış, bireyleri yetiştirmeyi hedeflendiği söylenilebilir. Özellikle insani değerleri kavramış, hoşgörü düzeyi yüksek, hak ve sorumluluklarını bilen bireyler yetiştirilmesi amacı ile bir içerik oluşturulduğu saptanmıştır. Her iki programda vurgulanan ortak temalara

bakıldığında, insan hak ve özgürlükler, görev ve sorumluluk, demokrasi, kültür, bireysel farklılıklar ve toplumsal değerler adlı konulara temas edildiği söylenilebilir.

3.9. Rusya 8. ve 9. sınıf Sosyal Bilgiler Programının, Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarıyla eğitim durumları açısından arasındaki benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 11: Rusya 8. ve 9. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Eğitim Durumunun Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarındaki Eğitim Durumuyla Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Bilinçli olarak bilişsel faaliyet düzenlemek(hedef belirlemeden sonuç değerlendirmesine kadar)✓ Kamu konuşma (konuşma, monolog, tartışma) gibi yeteneklere sahip olma, etik norm ve diyalog kurallarına uymak✓ Derslerde ve ulaşılabilir sosyal pratikte proje faaliyetleri kullanılarak bilişsel ve pratik görevler gerçekleştirmek✓ Sebep-neden analizlerinin hedeflerinin uygulamak.✓ Gerçek ilişkilerin ve bağımlılıklarının araştırılması.✓ Öğrenilen objenin temel özelliklerinin belirlenmesi, karşılaştırma ve objelerin değerlendirilmesini doğru uygulama✓ Çeşitli kaynaklardan belirlenen konu için doğru bilgi bulma ve bilginin uygulanıp özetlenmesi.✓ Belirlenen bilişsel ve pratik faaliyetleri değerlendirme, bilgi iletme, bilişsel ve pratik faaliyetlerin sonuçlarının sunmak için bilgisayar teknolojilerinin uygulanması	<ul style="list-style-type: none">✓ Vatandaşlık; görev ve sorumluluklar olarak değil, hak ve özgürlükler bağlamında ele alınmalıdır✓ Etkinlikler tasarlanırken okulun bulunduğu yerleşim biriminin sosyo-ekonomik ve sosyokültürel özelliklerinin yanı sıra dersin genel amaçları ve kazanımlarıyla farklı zekâ türlerine sahip öğrencilerin öğrenme stilleri, ilgi ve ihtiyaçları da göz önüne alınmalıdır.✓ Öğrencilerin gözlem, inceleme ve araştırma yapmalarına, bulgular arasında anlam ilişkisi kurmalarına yardımcı olunmalıdır✓ Dersin işlenişinde fotoğraf, film, CD-ROM, benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (multimedya) araçları, telekomünikasyon hizmetleri (internet vb.) dersin bir parçası olarak kabul edilmeli ve imkânlar ölçüsünde uygulanmalı; gezi düzenlenemeyen mekânlara, sanal alan gezileri düzenlenmelidir✓ Değerlendirme, öğrenmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Öğretmen tarafından temanın yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemleri seçilmeli; seçilen araç ve yöntemler, sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir.

Tablo 11'de verilen bilgilere göre; Rusya programında, bilimsel bir yapı göze çarpmaktadır. Programda, iletişim becerileri üzerinde durulmuş ve öğrencinin bilgiye ulaşması ve öğrenilenlerin uygulanması esas alınmıştır. Rus programında, eğitim durumlarının bilimsel araştırma yöntemlerinin basamaklarına dayalı olarak yapılandırıldığı söylenilebilir. Türkiye'de ise eğitimin verildiği çevrenin sosyal ve ekonomik şartlarının da göz önünde bulundurularak öğrencinin bilgiye ulaşmasına yardımcı olunacağı belirtilmiştir. Ayrıca öğrenciyi değerlendirme aşamasında sadece ortaya çıkan ürünü değil, öğrenmenin olduğu sürecin de bir bütün olarak ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. Türkiye'de vatandaşlığın bir görev ve sorumluluk olarak değil de hak ve özgürlükler kapsamında olması gerektiği belirtilmiştir. Her iki programda, inceleme, araştırma, karşılaştırma ve değerlendirme gibi ortak temalara vurgu yapıldığı saptanmıştır.

3.10. Rusya 8. ve 9. sınıf Sosyal Bilgiler Programının, Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarıyla beceriler açısından arasındaki benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 12: Rusya 8. ve 9. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Becerilerin Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarındaki Becerilerle Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Öğrencilerin örnek sosyal rollerini tam olarak uygulaması✓ Güncel, toplumsal olayları ve süreçlerinin ortak oryantasyonu uyum becerisi✓ İnsanların belli davranışlarının hukuki ve manevi özelliklerinin değerlendirilmesi✓ Vatandaşlık ve insan haklarının öğrenilmesi ve korunması✓ Sosyal bilgilerin temel analizinin yapılması ve kullanılması✓ Bilinçli olmayan sosyal davranışların kabul edilmeme becerisi✓ 8. ve 9. Sınıf temel kavram öğretimi: Etki, güç, siyasi güç, otoritelik, devlet, siyasi sistem, egemenlik, ayrılıkçılık, yönetim şekilleri, cumhuriyet, monarşi, yasacı, uygulamacı, sivil toplum, hukuki devlet, parlamento, seçimler, parti✓ Anayasa, yasa, hukuk, kanun, güç, sorumluluk, yaptırım, adalet duygusu, hukuki kültür, hukuk dalları, mahkeme, hukuki tüzel kişi, kapasite, karine.✓ Kültür, sanat, eğitim, bilim; din, İslam, Hristiyanlık, Budizm, yaratılış, fetişizm, totemizm, animizm, efsane, inanç; kültürel miras, gelenek-görenek, elite, popüler, kitle kültürü, alt kültür.	<ul style="list-style-type: none">✓ Farklı ve çok sayıda tarihi kaynağa ulaşma, kaynakları kullanma ve analiz etme✓ Tarihi empati kurma✓ Farklı kültür, görüş, inançtan olan kişilere saygı ve hoşgörü gösterme✓ Geçmişteki insanlar, olaylar, durumlar, toplumlar, dönemler, tarihler, fikirler, inançlar, hareketler ve değişimler hakkındaki bilgileri kavrama ve kullanma✓ Yaratıcı düşünme✓ Tarihi verileri elde etme ve kullanma✓ Yansıtıcı öğrenme / düşünme✓ (Kendini ve başkalarını değerlendirme, fırsatları ve kazanımları tanımlama, gelişim ve çalışma için amaç oluşturma, gelecek çalışmalarını için ne öğrendiğini değerlendirme)✓ Sebep - sonuç ilişkisi kurma✓ Araştırma yapma✓ Kronolojik düşünme

Tablo 12’de verilen bilgilere göre; Rusya, programında öğrencilere toplum içerisinde ki sosyal rollerini ve yerini benimsetmeye çalışmaktadır. Ayrıca bilinçli olmayan tutum ve davranışların kabul edilmemesi vurgulanmaktadır. Sosyal bilgilerin temel analizinin yapılması ve bunun kullanılabilmesini beceri olarak ele alındığı görülmektedir. Anayasa üzerinde açık bir şekilde durulmuş, yönetim yapısı ve toplumsal siyaset ile alakalı durumlardan söz edilmiştir. Rusya programında beceriler daha çok açıklama düzeyinde olduğu görülmektedir. Türkiye’deki programda yer alan becerilerin kısa öz ve daha net olduğu söylenilebilir. Türkiye’deki programda yer alan becerilerin farklı kültürleri tanıma ve onlara karşı hoşgörülü olma kavramı üzerine vurgu yapıldığı saptanmıştır. Bunun yanı sıra; tarihi anlama, kavrama ve analiz etme, kronolojik ve yaratıcı düşünme becerilerine temas edildiği söylenilebilir. Her iki programda da kültür, bilginin analizi, tutum ve davranış gibi ortak temalara vurgu yapıldığı yorumlanabilir.

3.11. Rusya 8. ve 9. sınıf Sosyal Bilgiler Programının, Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Programlarıyla kazanımlar açısından arasındaki benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 13: Rusya 8. ve 9. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Kazanımların Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Programlarındaki Kazanımlarla Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
Bilip, Anlamak: <ul style="list-style-type: none">✓ İnsanın sosyal özelliklerini ve diğer insanlarla ilişkisini bilir.✓ İnsanların ortak yaşam alanı olarak toplumun özünü kavrar.✓ Toplum hayatının özelliklerini bilir. Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve sosyal normların içeriği ve tanımını bilir. Yapabilmek: <ul style="list-style-type: none">✓ Toplumun Temel özelliklerinden yola çıkarak, insanın toplum içerisindeki sosyal rollerini tanımlar.✓ Sosyal konuları, toplum ve insan ile karşılaştırarak ortak özelliklerini ve farklarını ortaya çıkarır.✓ Öğrenilmiş sosyal konuların ilişkilerini anlatarak insan toplum, doğa ve sosyal hayat konularını bilir.✓ Sosyal nesnelerin ve sosyal ilişkileri yansıtan çeşitli düzeyde çalışan insanlara örnek verir.✓ Öğrenilen konu çerçevesinde insanın çeşitli çalışma alanlarında örnek durumlarını yansıtan problemleri bilişsel ve pratik olarak çözümleyebilir.✓ Çeşitli kaynaklardan belirlenen konuyla ilgili sosyal bilgi toplamak (medya kaynakları, eğitim metni ve diğer güvenilir kaynaklar) Sosyal Bilgilerde kanıt ve görüşleri ayırt etmek.	<ul style="list-style-type: none">✓ Her insanın değerli ve onurlu olduğunu kabul eder.✓ Kendi bireysel farklarının topluma neler katabileceğine ilişkin çıkarımlarda bulunur Kendisine ve çevresindeki kişilere değer verir.✓ İnsanın insanî değerlerle korunup geliştirileceğini kabul eder. İnsanın varlığının ve onurunun korunmasında insan haklarının ve demokrasinin önemini fark eder.✓ Demokrasinin insana ve insan iradesine verdiği önemi fark ederek onu bir yaşam biçimi olarak benimser.✓ Tarihi bir olayı değerlendirirken olayın yaşandığı dönemin koşullarını göz önünde bulundurmanın önemini kavrar✓ Farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerlerin toplumsal yaşamı zenginleştirdiğini kavrar.✓ Karşılaştığı sorunların çözümünde demokratik tutum ve davranışları benimser✓ Birlikte yaşama kültürü için diyalog ve etkili iletişimin önemini fark eder.✓ Hak, özgürlük ve sorumluluk arasındaki ilişkiyi fark eder.✓ İçinde yaşadığı topluma ve insanlığa karşı sorumluluklarını yerine getirmek için çaba harcar.

Tablo 13’te yer alan verilere bakıldığında, Rusya’nın program hedeflerinin her iki sınıf düzeyinde de aynı olduğu görülmektedir. Hedefler de en çok vurgulanan temalar şunlardır. Kişilik gelişimi, bireyin sosyalleşmesi, milli kimlik algısı, okuryazarlık, kişilerarası iletişim ve bireyin yeteneğini keşfetmesi gibi vurgulanan önemli temalardır. Türkiye’nin programında ise bunları karşılayacak benzer hedef davranışları mevcuttur. Örneğin vatandaşlık dersinin hedeflerinde vurgulanan temalara bakıldığında, bireyin aktif olması, toplumsal yaşama katılması, milli kültür algısı, demokratik değerler gibi ifadeler benzer olduğu söylenilebilir. Rusya’nın 8-9. sınıf programının içeriğinde yer alan konu bölümlerinde, sosyal bilimlerin içeriği, sosyal bilgilerin içeriği, beceri yetenek ve ahlaki normlar, iletişim, proje, siyasal sistem, hukuk, insan hakları ve kültür adlı başlıklardan oluştuğunu söyleyebiliriz. Burada dikkat çeken nokta Türkiye’nin sosyal bilgiler programında bu konuları kapsayacak bilgilerin fazla olmasıdır. Örneğin vatandaşlık ve demokrasi dersinde, insan hakları, siyasal sistem, hukuk ve adalet gibi konularla aynı olduğu söylenilebilir. Eğitim durumları ve becerilerde de Rusya’nın programında, öğrencini aktif olması, proje faaliyetleri, bağımsız çalışma gibi ifadeler yer alan tespitlerdir. Türkiye programında ise bunları kapsayacak bulgular vatandaşlık ve eğitim dersi ile sosyal bilgiler 7. Sınıf dersine ait programlardır. Bu programların içeriğinde tespit edilenler tabloda da örnek ifadelerle desteklenmiştir. Özellikle, Türkiye programında etkin vatandaşlık, bireysel ve grup faaliyetleri, teknolojiyi kullanma, proje aşamasının ürün ve süreç ile birlikte değerlendirilmesi gibi vurgulanan önemli temalardır. Rusya’nın 8-9. programında yer alan kazanımlara bakıldığında ise 6-7. sınıf sosyal bilgiler programının kazanımıyla 8-9. sınıf kazanımlarının aynı olduğu görülmektedir. ‘Bilme, anlama ve yapabilme’ adlı ifadeler Rusya programının önemli çıktılarını oluşturmaktadır. Türkiye programında ise bunları kapsayacak kazanım ifadeleri 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi ile vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinin programında yer almaktadır.

3.12. Rusya 10. ve 11. sınıf Sosyal Bilgiler Programının, Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarıyla hedefler açısından arasındaki benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 14: Rusya 10. ve 11. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Hedeflerin Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarındaki Hedeflerle Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Sosyal Bilgiler (ekonomi ve hukuk dâhil) lise eğitim düzeyinde belli hedeflerin gerçekleştirilmesini amaçlanmaktadır.✓ Bireyin sosyal olgunlaşma sürecinde kişiliğin gelişmesi ve kişiliğin bilişsel çıkarları, sosyal bilgi algılama sürecinde eleştirel düşünme ve öz konumunu belirlemek✓ Ahlaki ve hukuki değerleri, ekonomik alanında düşünme yeteneğinin geliştirmek ve öz yeterlilik ile kendini gerçekleştirme yeteneklerinin ortaya çıkartmak.✓ Rus ulusal kimliği benimsemiş ve vatandaşlık sorumluluk bilincini kavratmak✓ Sosyal normlara saygı gösterme eğitimi: Rusya Federasyonu Anayasasında yer alan insani ve demografik değerlere bağlılığı geliştirmek✓ Sosyal adaptasyon için gerekli olan işlevsel okuryazarlık düzeyinde olan bilgi sisteminin algılanması✓ Toplumun temel sosyal rolleri, toplum tarafından olumlu algılanan ve sosyal ortamında kolay sosyal etkileşim sağlayan kişilik özelliklerinin, insanın iş hayatına yansıtma✓ Toplumsal ilişkileri düzenleme yöntemleri, insan ve sivil hakların koruma mekanizmasının algılanmasını sağlamak✓ Ergenlik çağına özel, sosyal roller, bilişsel, iletişimsel ve pratik faaliyetleri öğretmek.✓ Elde edilen bilgiler ile sosyal ilişkiler alanı, ekonomik-sivil, kişilerarası ilişkiler, farklı milletler ve din arasındaki ilişkileri öğretmek✓ Bağımsız bilişsel faaliyetler, hukuki ilişkiler ve aile ilişkilerinin doğru kullanma yeteneğinin ortaya çıkmasını sağlamak✓ Sosyal-ekonomik ve sözel derslerin ortaokul ve lise eğitim düzeylerinde eğitilmesi için gerekli olan toplumsal ilişkilerin hukuki yapısı	<ul style="list-style-type: none">✓ Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.✓ Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar✓ Milli kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir✓ Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.✓ Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâki, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler✓ Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak temel hak ve özgürlüklerini kullanarak sorumluluklarını yerine getirmeleri✓ Etkin, sorumlu ve demokratik bir vatandaş olarak toplumsal yaşamın geliştirilmesi ve güçlenmesinde rol almaları✓ Özgür, bağımsız, hoşgörülü, barıştan yana ve kendine güvenen bir birey olarak demokratik ve adaletli bir toplumun oluşmasına katkı sağlamaları

Tablo 14'te verilen bilgilere göre; iki ülkede de birey-toplum ilişkisi doğrultusunda hedefler belirlendiği söylenilebilir. Hem milli kimliğe vurgu hem de dünya vatandaşı olma üzerinde durulduğu saptanmıştır. Rus programında bireylerin yaşlarına uygun hedeflere yer verildiği söylenilebilir. Rus programında, *sosyal bilgiler, sosyal norm, sosyal adaptasyon, sosyal ve bilişsel faaliyetler, toplumsal ilişkiler* adlı temalar hedeflerde geçen başlıklardır. Türkiye'deki programda ise bireyin kişisel, fiziksel ve toplumsal yapısı, hoşgörülü, temel hak ve özgürlükleri kullanan, milli kimlikle birlikte evrensel değerler gibi hedeflerde vurgulanan temalar olduğu saptanmıştır.

3.13. Rusya 10. ve 11. sınıf Sosyal Bilgiler Programının, Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarıyla içerikler açısından arasındaki benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 15: Rusya 10. ve 11. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki İçeriklerin Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarındaki İçeriklerle Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Sosyal Bilgilerin genel eğitim içeriği eğitimin temel objelerini yansıtır: genel toplum, toplum içinde insanlar, bilgi ve küresel ekonomi ile sosyal ve siyasi ilişkiler <p>10. Sınıf içeriği:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ İnsan, kişilik, birey, toplum ve toplumsal ilişkiler (Bilgi yanı sıra, ders içeriği: sosyal becerileri, yetenekler, anahtar yetenekler ile ahlaki norm bireyin başka insanlarla ilişkisini, toplumun tüm alanlarında insanlar arasındaki ilişkileri, insani ve demokratik değerleri içeriyor)✓ İnsanın maddi-endüstriyel faaliyeti (Kazançlı istihdam, Yaratıcı istihdam)✓ İnsanın sosyo-politik faaliyetleri ve toplumun gelişimi (İnsan özgürlüğü, Tarihi süreç ve katılımcıları, Siyasi faaliyet, Toplumsal gelişim) <p>11. Sınıf içeriği:</p>	<ul style="list-style-type: none">✓ Sosyal bilgiler dersinin niçin öğrenildiği ve bu dersin nasıl çalışılacağı ile ilgili bazı temel bilgi, beceri ve değerleri kazandırmak ve böylece öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin birey ve vatandaş olarak gelişimine katkısını fark etmesini sağlamak amaçlanmıştır.✓ Bireyin kişisel gelişimi ve sosyal çevrenin bu gelişime etkisinin değerlendirilmeye çalışıldığı Birey ve Toplum öğrenme alanı, değişim ve gelişimin devam eden bir süreç olması sebebiyle geniş bir zaman dilimini kapsamaktadır.✓ Milli bilincin oluşmasında önemli bir yere sahip olan kültürel unsurları ve gelişim süreçlerini kavrayarak, kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi konusunda duyarlılık kazanırlar.✓ "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanı ile

<ul style="list-style-type: none">✓ Toplum ve insan hakkında geçmiş düşünceleri (Toplum ve insan hakkında antik düşüncüler, Modern hayatta Sosyal bilimlerin gelişimi, Sosyal bilimlerin 20 yy gelişimi, Medeniyet nedir?)✓ Geçmişin medeniyeti (Antik medeniyetlerin özellikleri. Avrupa'nın antik medeniyeti, Ortaçağ medeniyeti, Sanayi çağına geçiş, Rusya medeniyeti)✓ Modern medeniyetin ekonomik değişimi (Ekonomi ve modern hayattaki yeri, Modern ekonominin Pazar ilişkileri, Bilimsel-teknolojik ilerleme ve malzeme üretimi, Ekonomik ilişkiler sisteminde insan)✓ Medeniyet ve Sosyal gelişim (Sosyal yapı ve sosyal ilişkiler, Uluslar ve uluslararası ilişkiler, Bireyin sosyal statüsü)✓ Modern medeniyet ve siyasi hayat (Siyasi sistem ve modern hayattaki önemi, Hukuki devlet, Demokrasi, Kişiliğin siyasi statüsü).✓ Modern uygarlığın manevi değerleri (Manevi kültür, Bilim ve eğitim, Modern hayatta din, Kişiliğin manevi hayatı)	<p>insanın çevresi ile etkileşiminin çeşitli boyutları ile fark edilmesi, çeşitli beceri ve değerleri kullanarak bu etkileşimin neden ve sonuçlarının ortaya konulması ve geleceğe yönelik bireysel ve toplumsal bir bakış açısı kazanılması</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Sosyal bilimlerin alt disiplinlerinin de günlük ve toplumsal yaşam üzerindeki pratik bazı sonuç ve etkilerini kavrayarak 21. yüzyılda bilim ve teknolojide bazı gelişmelerden hareketle gelecekteki yaşamla ilgili olarak ortaya çıkabilecek yeni konular hakkında fikir yürütmeleri istenecektir✓ 6 ve 7. sınıf öğrencileri; bilinçli ve etkin yurttaş olarak topluma tam katılma yollarını araştırarak görev ve sorumluluklarının farkına varacaklardır. Katılım kavramını ve sürecini tanırlar, demokratik yaşam için katılımın önemini savunurlar
--	---

Tablo 15'te verilen bilgilere göre; iki ülke de hem toplumsal değerler hem de ulusal değerlere vurgu yapıldığı söylenilebilir. Rusya programı, daha çok siyasi ve sosyal hayat üzerinde dururken, Türkiye programında ise sosyal bilimlerin içeriğine dayalı olarak etkin ve üretken bir vatandaş yetiştirmeyi hedeflediği söylenilebilir. Rusya programında, sosyal bilimlerin konuları, toplum ve toplumsal ilişkiler, geçmiş medeniyetler, modern medeniyet ve uygarlığı adlı konu içeriklerine vurgu yapıldığı söylenilebilir. Türkiye programında, sosyal bilgiler, bireyin kişisel ve toplumsal gelişimi, kültürel miras, bilinçli ve etkin vatandaş gibi içeriklere temas edilen konulardır.

3.14. Rusya 10. ve 11. sınıf Sosyal Bilgiler Programının, Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarıyla eğitim durumları açısından arasındaki benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 16: Rusya 10. ve 11. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Eğitim Durumlarının Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarındaki Eğitim Durumlarıyla Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Edilen bilginin net örneklerini vererek tanımlamak✓ Derslerde ve ulaşılabilir sosyal pratikte proje faaliyetleri kullanılarak bilişsel ve pratik görevler gerçekleştirmek✓ Sebep-neden analizlerinin hedeflerinin uygulamak✓ Gerçek ilişkilerin ve bağımlılıklarının araştırılması✓ Çeşitli adapte kaynaklardan belirlenen konu için doğru bilgi bulma ve özetleme✓ Belirlenen hedef doğrultusunda doğru okuma biçimi seçme (arama, deneme, görüntüleme).✓ Metnin çeşitli stilleriyle çalışma, medya dilini anlama✓ Yaratıcı ve Araştırma biçiminde problemleri kolayca çözmek için çeşitli metotlar uygulamak✓ Kendi projelerini, sosyal objelerin ideal modellerini, multimedya teknolojileri kullanılarak yaratma✓ İşlem, ileti, bilginin sistemleştirilmesi, veri tabanı oluşturulması, bilişsel ve pratik projelerin sunulması için bilgisayar ve multimedya teknolojilerin kullanılması✓ Kamu konuşma yeteneklerini geliştirme (düşünce belirtme, monolog, tartışmalar)	<ul style="list-style-type: none">✓ Öğrencilerin gözlem, inceleme ve araştırma yapmalarına, bulgular arasında anlam ilişkisi kurmalarına yardımcı olunmalıdır✓ Dersin işlenişinde fotoğraf, film, CD-ROM, benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (multimedya) araçları, telekomünikasyon hizmetleri (internet vb.) dersin bir parçası olarak kabul edilmeli ve imkânlar ölçüsünde uygulanmalı; gezi düzenlenemeyen mekânlara, sanal alan gezileri düzenlenmelidir✓ Öğrenciler bu öğrenme alanında, 6. ve 7. sınıfta çok boyutlu düşünmeyi, çevresinde meydana gelen olayları birçok nedeniyle açıklayabilmeyi, bilimsel ve nesnel verilere dayalı olgularla kişisel görüş veya düşünceler arasında ayırım yapabilmektir. Sosyal bilimcilerin kullandığı bilimsel terimleri öğrenme✓ Sosyal bilimlerin alt disiplinlerinin de günlük ve toplumsal yaşam üzerindeki pratik bazı sonuç ve etkilerini kavrayarak 21. yüzyılda bilim ve teknolojide bazı gelişmelerden hareketle gelecekteki yaşamla ilgili olarak ortaya çıkabilecek yeni konular hakkında fikir yürütmeleri istenecektir.

Tablo 16'da verilen bilgilere göre; Rusya programında, eğitim durumlarının içeriği soyut konularla yapılandırıldığı görülmektedir. Rus programında, örnek olay yöntemi, araştırma ve sorgulama, yaratıcı problem çözme, teknoloji okuryazarlığı gibi temalara vurgu yapıldığı saptanmıştır. Türkiye programında ise gözlem ve araştırma becerisi, teknoloji okuryazarlığı, bilimsel düşünme, sosyal bilimlerin verilerinden faydalanma gibi konu içeriğine temas edildiği söylenilebilir. Her iki programda, teknoloji okuryazarlığı, problem çözme, araştırma ve sorgulama adlı temaların ortak olduğu söylenilebilir.

3.15. Rusya 10. ve 11. sınıf Sosyal Bilgiler Programının, Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarıyla beceriler açısından arasındaki benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 17: Rusya 10. ve 11. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Becerilerin Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Programlarındaki Becerilerle Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
<ul style="list-style-type: none">✓ Öğrenilen objenin temel özelliklerini algılama, karşılaştırma, ayırt etme yeteneklerinin gelişmesi✓ İfade etme, tespit etme, karar alma yeteneklerinin gelişmesi✓ Konuşma yeteneklerine sahip olma(düşünce belirtme, monolog, tartışmalar) konuşma kurallarına ve etik normlara uyma✓ Bilişsel ve pratik projeleri uygulama becerisine sahip olma✓ Yaratıcı ve Araştırma biçimindeki problemleri çözebilme becerisi	<ul style="list-style-type: none">✓ Eleştirel Düşünme Becerisi✓ Yaratıcı Düşünme Becerisi✓ İletişim Becerisi✓ Araştırma Becerisi✓ Problem Çözme Becerisi✓ Karar Verme Becerisi✓ Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi✓ Girişimcilik Becerisi✓ Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi✓ Gözlem Becerisi✓ Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi✓ Sosyal Katılım Becerisi✓ Empati Becerisi

Tablo 17’de verilen bilgilere göre iki ülkenin becerilerine bakıldığında, algılama, öğrenme, analiz etme, yorumlama ve uygulama üzerinde durulmaktadır. Rusya programında beceriler öz ve açık değildir. Ayrıca becerilerin kazanım ifadelerine benzer olması dikkat çekicidir. Türkiye programında ise beceriler kısa, öz ve daha açıktır. Türkiye’de yer alan becerilerin disiplinler arası bir yapıya sahip olduğu söylenilebilir.

3.16. 10. ve 11. sınıf Sosyal Bilgiler Programının, Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Programlarıyla kazanımlar açısından arasındaki benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular

Tablo 18: Rusya 10. ve 11. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Kazanımların Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Programlarındaki Kazanımlarla Karşılaştırılması

RUSYA	TÜRKİYE
Bilmek, Anlamak <ul style="list-style-type: none">✓ İnsanın bio-sosyal, sosyal özellikleri, toplumda yerini ve diğer insanlarla ilişkisi.✓ Karışık dinamik bir sistem olarak toplumun özünü bilme✓ Halkla ilişkilerin düzenlenmesini, sosyal normların özünü ve yasal düzenleme mekanizmalarını anlama✓ Sosyal ile ilgili sözel bilgiyi kullanabilme Yapabilmek <ul style="list-style-type: none">✓ Temel özellikleri çıkararak ana objelerin sosyal aktivite olarak insanı ve ana sosyal rolleri tanımlamak✓ Sosyal objeleri, toplum ve insanla kararları karşılaştırmak ve ortak özellik ve farkları ortaya çıkarmak; temel özellikleri ve çalışılan toplumsal olayların özelliklerini ve sosyal bilgiler terim ve kavramların arasındaki farkları ve benzerlikleri tanımlamak.✓ Belirli sosyal objelerinin ve sosyal ilişkilerin çeşitleriyle düzenlenen durumların çeşitli düzeyde örneğini vermek✓ Farklı işaret sistemlerinden (metin, tablo, diyagram, görsel-işitsel) sosyal bilgiyi araştırmak ve adapte olmayan metinlerden (yasal, hukuki, popüler bilim, kurgusal olmayan) doğru bilgi çıkarmak ve bu bilgiyi sistemli bir şekilde analiz edilebilmesi✓ Öğretilen teorik ve sosyo-ekonomik bilginin doğru değerlendirilip anlatılması.✓ Çeşitli kaynaklardan belirlenen konuyla ilgili sosyal bilgi toplamak (medya kaynakları, eğitim metni ve diğer güvenilir kaynaklar) Sosyal Bilimlerin kanıt ve görüşlerini ayırt etmek✓ Sosyal bilimlerin bilginin temelinde belirli konularda kendi yargılarını ve argümanları kazanarak formüle edilebilmesi✓ Sözlü sunum, sosyal konularda yaratıcı çalışmalarını hazırlayabilme✓ Edilen bilgiyi sosyal hayatta ve günlük yaşamda kullanabilme	<ul style="list-style-type: none">✓ Her insanın değerli ve onurlu olduğunu kabul eder.✓ İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder.✓ Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumları ilişkilendirir.✓ İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları sosyal örgüt, resmi kurum ve grupları fark eder.✓ Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.✓ Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir.✓ Kendisi ile çevresindeki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşime örnekler verir✓ İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları sosyal örgüt, resmi kurum ve grupları fark eder.✓ Yakın çevresindeki bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu fark eder.✓ Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.

Tablo 18’de verilen bilgilere göre Türkiye’nin programında 10-11. sınıfta sosyal bilgiler adı altında bir ders bulunmamaktadır. Türkiye’de bu döneme denk gelen tek disiplinli Tarih ve coğrafya dersleri vardır. Kazanım tablosunda ise Rusya’nın 10-11. sınıf kazanım çıktılarının daha önceki programlarında (6-7 ile 8-9 sınıf) olduğu gibi ‘Bilme, anlama ve yapabilmek’ üzerinde şekillenmiştir. 10-11. sınıf kazanımları, öğrencilerin gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak kapsamının artırıldığı söylenilebilir. Rus programında, analitik düşünme ve bilginin kullanılması oldukça göze çarpmaktadır. Rusya, program kazanımlarında daha çok bilginin edinilmesi ve kullanılması üzerinde durmakta, ayrıca iletişim becerilerini de kazanım olarak sunulduğu söylenilebilir. Türkiye’de ise daha çok bireyin değerini öne çıkarmakla birlikte olaylara çok boyutlu

bakabilme becerisini kazandırmayı hedeflediği söylenilebilir. Türkiye de sosyal örgüt ile resmi kurum ve kuruluşları, bireyin bu yapılar ile olan ilişkisi ele alındığı saptanmıştır.

4. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile Rusya'da ki Sosyal Bilgiler kapsamında yer alan ders programlarının karşılaştırmasını yaparak programların benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koymaktır. Rusya ile Türkiye eğitim sistemlerini karşılaştırıldığında genel olarak 1990 öncesine kadar Rusya eğitim sisteminde Türkiye'de olduğu gibi merkezi yönetim ağırlık taşımaktaydı. Ancak 1990 sonrası kabul edilen eğitim kanunu ile eğitim sisteminin yapısında köklü değişiklikler yapılmış ve yerel yönetimlere özerklik tanınmıştır. Rusya'da eğitim sisteminde zorunlu eğitim süresi dokuz yıl, Türkiye'de ise sekiz yıldır. Türkiye'de sadece zorunlu eğitim parasız olduğu halde, Rusya'da tüm düzeylerdeki devlet eğitim kurumlarında eğitim ücretsizdir. Rusya eğitim sisteminde öğrenciler ilköğretim okulunu bitirdikten sonra yeteneklerine göre yönlendirilmekte, akademik çalışmalarda başarılı olamayan öğrenciler, mesleki ve teknik okullara devam etmektedirler (Balci, 2009).

Her iki ülkenin programında, Sosyal Bilgilerin amacı doğrultusunda etkin vatandaş yetiştirme amacı göze çarpmaktadır. Her iki ülke, vatandaş yetiştirme noktasında milli kimliğe önem vermekle birlikte bu durum Türkiye Sosyal Bilgiler programında daha net görülmektedir. Rusya programında ise Türkiye'ye göre daha evrensel bir vatandaş yetiştirmeyi amaç edindiği yorumlanabilir. Rusya'da çocuklar 6 ve 7 yaşlarda okula başladığı söylenilebilir. İlköğretim 6-15 yaşları arasındaki 9 yıllık bir blok halinde devam eder. Bunlar başlangıçta 4+4+4 sistemi olarak organize edilmiştir. Daha sonra bazı sakıncaları düşünülerek birleştirilmiştir.

İlköğretimin amacı, çocuklara temel çalışma becerilerini kazandırmak ve hayat bilgisi vermektir. Ortaöğretimin amacı ise çocuklara temel bilgileri öğretmek sistematik anlamda pratik beceriler vermektir (Türkoğlu, 1998; Demirel, 2000). Rusya'da ilkokul 4 sene, ortaokul 5 sene ve lise eğitimi ise 2 yıl sürmektedir. Türkiye programında 1-3. sınıflarda Hayat Bilgisi dersi okutulurken Rusya programında ise 1-4. sınıflarda Doğa ve Sosyal Bilimler dersi okutulmaktadır. Yani 4 ve 5. sınıflarda Tarih, Coğrafya dersleri okutulduğu belirtilmiştir (Demirel, 2000). Ortaokul boyutunda ise Rusya'da Tarih, Coğrafya, Kanun adlı tek disiplinli derslerin okutulduğu saptanmıştır. Türkiye'de ise multidisipliner bir yapıya sahip olan Sosyal Bilgiler dersi yer almaktadır.

Rusya programının içeriğinde toplumsal, hukuk kuralları, ulusal değerler gibi konular ağırlıklı olmakla birlikte tam olarak disiplinler arası bir program modelini yansıttığı söylenemez. Türkiye Sosyal Bilgiler programı hem disiplinler arası olması hem de konu içeriği bakımından daha kapsamlı olduğu söylenebilir. Özellikle Türkiye'de Sosyal Bilgiler programı birey ve topluma sıklıkla vurgu yaparak etkin ve üretken bir vatandaş modeli hedeflediği söylenebilir. Rusya, eğitimde hümanist yaklaşımı, evrensel ve insani değerleri, insan yaşamının ve sağlığının önceliğini ve kişiliğin özgür gelişimini benimsemiştir. Eğitimde özgürlük ve çoğulculuğa olanak tanımıştır.

Rusya'nın eğitim hedefleri evrensel ve insani değerler üzerine kurulmuştur. Kişiliğin özgür gelişimi ilkesi benimsendiği söylenebilir. Ancak Rus eğitim sisteminde, hedefler ve uygulamalar arasında tam bir paralellik olmadığı görülmektedir. Hedefler genel olarak sosyal ve duyuşsal alanda olmasına rağmen uygulamada ve sınavda bilişsel becerilerin öğretimi ve ölçümü söz konusu olduğu belirtilmiştir (Akarsu, 2005).

Rus programının kazanımları, bireylerin zihinsel, ahlaki, duygusal ve fiziksel yönden gelişmeleri için en uygun ortamı sağlamak, bireylere bilimsel bakış açısı kazandırmak, etnik kültürleri ve bölgesel kültürel gelenekleri korumak ve geliştirmek, eğitimde evrensel düzeyde başarıyı yakalamak, eğitim sistemini, bireysel özellikleri ve bireylerin kendilerini gerçekleştirebilecekleri şekilde yapılandırmaktır (Balci, 2009). Kısaca Rus eğitim sistemi, bireylerin çok yönlü gelişimi, bilimsel bakış açısı, iyi bir yurttaş, kültürel değerler, bireysel gereksinimler ve evrensel başarı kavramlarıyla öne çıktığı söylenebilir.

Rusya'nın 8. ve 9. sınıf Sosyal Bilgiler programı kapsamında yer alan dersleri, Türkiye'de yerini karşılayabilen doğrudan bir Sosyal Bilgiler dersi bulunmamaktadır. Onun yerini karşılayabilecek 8. sınıfta Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersi bulunmaktadır (MEB, 2005). Ayrıca 9. sınıfta da Tarih ve Coğrafya dersleri bu programın yerini kapsadığı söylenebilir.

Program karşılaştırmasında daha iyi sonuçlar almak için Rusya'daki okullarla görüşülebilir. Böylece Türkiye ve Rusya arasındaki program karşılaştırmaları daha detaylı bir şekilde incelenerek bu alanda yapılacak olan karşılaştırmalı program çalışmalarına örnek bir model oluşturabilir.

KAYNAKÇA

Akarsu, F. (2005). *Ülkeler ve Eğitim Sistemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık

Akpınar, M. ve Kaymakçı S. (2012). Ülkemizde Sosyal Bilgiler Öğretiminin Genel Amaçlarına Karşılaştırmalı Bir Bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 605-626.

Aynal, S. (Ed.). (2012). *Karşılaştırmalı Eğitim Yansımaları*. Ankara: Pegem A yayıncılık.

Balci, A. (2009). *Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

- Bucak, E. B. (2000). Rusya Federasyonu Zorunlu Temel Eğitim Kurumlarında Ana Öğretim Programı ve Buna Dayalı Olarak Oluşturulan Programlar. *Milli Eğitim Dergisi*, 148.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Akademi.
- Demirel, Ö. (2000). *Karşılaştırmalı Eğitim*. Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Dönmez, C. (2003). "Sosyal Bilgiler Programının (1998) Değerlendirmesi ve Ders Kitapları", *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Ercantürk, O. K. (2010). *Rus Eğitim Sisteminin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erdoğan, İ. (2003). *Çağdaş Eğitim Sistemleri*. İstanbul: Sistem yayıncılık
- MEB. (2005a). *Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. <http://ttkb.meb.gov.tr/program.aspx> adresinden 8 Nisan 2015 tarihinde indirilmiştir.
- MEB. (2005b). *Sosyal Bilgiler Dersi (6-7. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. <http://ttkb.meb.gov.tr/program.aspx> adresinden 8 Nisan 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Merey, Z. , Kuş, Z. ve Karatekin, K. (2012). Türkiye ve ABD İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerler Eğitimi Açısından Karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1613-1632.
- Osmanoğlu, A. E. & Yıldırım, G. (2013). Mısır ve Türkiye 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programları Karşılaştırması. *Turkish Studies*, 8(6), 511-535.
- Özey, R., Kılınc, Y. & Ateş, M. (2013). *Farklı Ülkelerde Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Öztürk, F. Z. & Öztürk, T. (2013). Kanada (Ontario) Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Bu Programın Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programıyla Karşılaştırılması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sosyal Bilgiler Öğretimi Özel Sayısı*, 6(14), 485-514.
- Şeker, M. (2014). Singapur Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Bu Programın Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programı İle Karşılaştırılması. *Turkish Studies*. 9(2), 1417-1439.
- Türkoğlu, A. (1998). *Karşılaştırmalı Eğitim Dünyası Ülkelerinden Örneklerle*. Adana: Baki Kitabevi.
- UNESCO (2011). World Data On Education 2010-2011 "Russian Federation". 7th Edition. www.ibe.unesco.org/.../Russian_Federation.pdf adresinden 8 Şubat 2016 tarihinde indirilmiştir.
- Yazıcı, K. (2009). Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Bu Programın Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Öğretim Programı İle Karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 423-435.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları. **Rusya Sosyal Bilgiler Programının alındığı internet kaynakları:**
- Rus Eğitim ve Bilim Bakanlığı Ders Standartları (2004). Министерство Образования Российской Федерации Приказ От 5 Марта 2004 Г. N 1089 Об Утверждении Федерального Компонента Государственных Образовательных Стандартов Начального Общего, Основного Общего И Среднего (Полного) Общего Образования. "school11.beluo.ru/docs/fkgos_prikaz.pdf" internet adresinden 20. 08. 2018 tarihinde indirilmiştir.
- Rus Eğitim ve Bilim Bakanlığı Ders Standartları (2010). Министерство Образования И Науки Российской Федерации Приказ От 17 Декабря 2010 Г. № 1897 Федерального Государственного Образовательного Стандарта Основного Общего Образования "www.fgos.ru" internet adresinden 20. 08. 2018 tarihinde indirilmiştir.
- İlköğretim Genel Eğitim Federal Devlet Eğitim Standardı (1-4 sınıf) (2009). федеральный государственный образовательный стандарт начального общего образования 1- 4 классы. "[file:///C:/Users/HP/Downloads/fgos_ru_nach.pdf%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/HP/Downloads/fgos_ru_nach.pdf%20(2).pdf)" internet adresinden 20. 08. 2018 tarihinde indirilmiştir.
- Sosyal Bilgiler 6-7 Programı (2015-2016). Рабочая программа основного общего образования по Обществознанию 6- 7 классы. "<https://infourok.ru/programma-po-obshchestvoznaniyu-klass-881541.html>" internet adresinden 20. 08. 2018 tarihinde indirilmiştir.
- Sosyal Bilgiler 8-9 Programı (2008-2009). Рабочая программа по разделу "Обществознание" (8-9 класс). "<https://infourok.ru/programma-po-obshchestvoznaniyu-dlya-klassa-909446.html>" internet adresinden 20. 08. 2018 tarihinde indirilmiştir.
- Sosyal Bilgiler 10-11 Programı (2012-2013). Рабочая программа основного общего образования по ОБЩЕСТВОЗНАНИЮ 10-11 классы. "<https://nsportal.ru/shkola/obshchestvoznaniye/library/2015/06/25/rabochaya-programma-po-obshchestvoznaniyu-dlya-10-11-h>" internet adresinden 20. 08. 2018 tarihinde indirilmiştir.